

O SCURTĂ INTRODUCERE ÎN DEFINIREA CONCEPTULUI DE CONȘTIINȚĂ ÎN TEOLOGIA NOULUI TESTAMENT

Conf. univ. dr. habil Daniel G. OPREAN

Universitatea Aurel Vlaicu din Arad, Romania

daniaoprean@gmail.com

ABSTRACT: A Brief Introduction to the Definition of the Concept of Consciousness In New Testament Theology.

The intention of this paper is to provide a brief introduction to the definition of conscience in the New Testament. Thus, starting from the identification of important texts for this theme, both from the Pauline and non-Pauline epistles, the paper will note the interpretation of several specialists in New Testament theology, who have commented on this theme of conscience in the New Testament. Starting from the understanding that the concept of conscience in the New Testament, *syneidēsis*, is used both at a personal and at a relational level, the exploration of the meaning of the concept continues with the various dimensions of the concept, in relation to God, to the self and to the neighbor.

Keywords: *revelation, conscience, moral, theology, New Testament.*

Introducere

Unul dintre conceptele mult folosite în creștinismul contemporan, este acela al libertății de conștiință. Acest concept a devenit important în societatea modernă, datorită nevoii de apărare a credincioșilor și comunităților eclesiale în fața abuzurilor venite din acțiunile regimurilor totalitare și ideologiilor care încearcă să impună un anumit comportament care să fie consonant cu scopurile urmărite de aceste regimuri și ideologii. În acest context a devenit imperativă definirea conceptului de conștiință. Și asta pentru că nu întotdeauna semnificația acestui concept este înțeleasă și cu atât mai puțin explicată.

Sigur că conceptul de conștiință poate fi definit din punct de vedere filosofic, psihologic, sau sociologic și în toate aceste domenii există o istorie

a definirii acestui concept. Este intenția acestei lucrări, aceea de a încerca o astfel de clarificare a semnificației conceptului de conștiință, din perspectiva teologiei Noului Testament. Și această intenție se fundamentează pe convingerea că vocea teologică poate aduce o contribuție semnificativă, la concertul interdisciplinar al acestei definiții.

Această lucrare nu este una exhaustivă, ci mai degrabă una introductivă, în tema definirii conștiinței în teologia Noului Testament. Întrucât conceptul de conștiință, apare în Noul Testament cu precădere în epistolele pauline, petrine și în Evrei, analiza se va concentra pe aceste scrieri ale Noului Testament. Astfel, pornind de la notarea aparițiilor termenului de conștiință în epistolele pauline și ne-pauline, lucrarea va reliefa modul în care câțiva interpreți ai acestor texte definesc conceptul de conștiință în aceste scrieri.

Conceptul de conștiință în teologia Noului Testament

Pentru cititorul serios al scrierilor Noului Testament, va deveni evident faptul că conceptul de conștiință este legat de termenul *syneidēsis*, definit ca "o facultate internă care distinge între bine și rău."¹ Pornind de la această definiție a termenului folosit pentru conștiință, se poate considera că conștiința funcționează ca un "ghid, martor sau judecător, al vieții morale."² George Eldon Ladd afirmă:

Pavel folosește un termen care nu are echivalent ebraic, *syneidēsis*. Oricum, în timp ce acest termen a fost folosit extensiv de filozofii greci, în special de stoici, ideea este inclusă în cuvântul ebraic pentru inimă, *lēb*. Conștiința este o facultate universală. Pavel vorbește de propria sa conștiință (Rom 9.1), de conștiința creștinilor (1 Cor 8. 1-13); 10. 23-11.1) și de conștiința Neamurilor (Rom 2.15). Conștiința este facultatea judecății morale...dar ea nu este curtea ultimului apel. Ea nu este un ghid autonom și autosuficient...fiind un ghid de valoare relativă. Paul nu considera

1 Walter Bauer, Frederick William Danker, William F. Arndt, and F. Wilbur Gingrich (Eds.), *A Greek English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, Chicago: University of Chicago Press, 2000, 967.

2 Andrew David Naselli and J. D. Crowley, *Conscience: What It Is, How to Train It, and Loving Those Who Differ*, Wheaton, IL, Crossway, 2016, 11. De asemenea, Brendan Byrne, "Romans," în *Sacra Pagina Series, Volume 6*, Daniel J. Harrington (Ed.), Collegeville, Minnesota, Liturgical Press, 1996, 94.

că conștiința este un ghid care poate conduce la mântuire; el spune doar că conștiința oferă capacitatea de a ști diferența dintre bine și rău.³

Judith Gundry-Volf, observă modul în care este folosit termenul acesta în literatura paulină. Conform autoarei acest termen este folosit în epistolele pauline în câteva instanțe: în învățătura adresată bisericii din Corint, cu privire la jertfele închinat idolilor; în învățătura despre relația credincioșilor cu statul; în relație în învățătura despre capacitatea naturală a păgânilor de a înțelege cerințele legii morale a lui Dumnezeu; și în învățătura despre necesitatea unei conștiințe curate pentru slujitorii autentici ai bisericilor, în contrast cu conștiința maculată a învățătorilor falși.⁴

Notând importanța conceptului prin numărul de apariții (de patrusprezece ori în Romani, 1și 2 Corinteni; de șase ori în epistolele pastorale), autoarea conduce o exegeză atente a termenului de conștiință în epistolele paulină, pe baza căreia, sintetizează caracteristicile conștiinței în gândirea paulină: universalitatea ei ca și capacitate umană, diferențierea conștiinței de normele morale preexistente ei, funcționarea ei pe coordonatele armonizării comportamentului uman cu normele morale și validării sau invalidării acestui comportament.⁵

Autoarea observă de asemenea că, conform lui Pavel, conștiința nu este infailibilă, ea putând fi în consonanță sau în disonanță, în evaluările ei morale, cu voia lui Dumnezeu. De aceea, conștiința, precum și evaluările ei morale, trebuie privite ca relative, în lumina judecății divine.⁶ În acest context, autoarea notează, diferențierea paulină între conștiința slabă și cea bună sau curată. Cu privire la conștiința slabă, Pavel afirmă că e caracterizată de cunoaștere limitată fiind expusă maculării, se poticnește și poate fi distrusă.⁷ Cu privire la conștiința bună sau curată, Pavel afirmă că ea este esențială pentru calificarea slujitorilor duhovnicești, ea fiind menținută prin a rămâne în credință.⁸

---

3 George Eldon Ladd, *A Theology of the New Testament*, Grand Rapids, MI, William B. Eerdmans Publishing Company, 1974, 478.

4 Judith M. Gundry – Volf, "Conscience," în *Dictionary of Paul and His Letters*, Gerald F. Hawthorne, Ralph P. Martin (Eds.), Downers Grove, IL, InterVarsity Press, 1993, 153.

5 Gundry-Volf, *Conscience*, 153-154.

6 Gundry-Volf, *Conscience*, 154.

7 Gundry-Volf, *Conscience*, 154-155.

8 Gundry-Volf, *Conscience*, 155.

William D. Davis afirmă derivarea termenului de conștiință din Noul Testament, din gândirea greacă, nu din Vechiul Testament,⁹ și notează faptul că termenul este folosit pentru prima dată în epistolele pauline în 1 Corinteni 8, în contextul învățăturii lui Pavel cu privire la mâncarea dedicată idolilor, cu diferențierea între conștiința slabă, căreia îi lipsește cunoștința (1 Cor 8.7, 10, 12)) și conștiința tare, care are cunoștință (1 Cor 8. 10).¹⁰ Apoi, afirmă Davies, termenul apare în Romani 13.5, în învățătura lui Pavel cu privire la ascultarea de autorități, unde conceptul de conștiința pare să capete un rol ordonator al vieții morale, chiar dacă conceptul nu era pe deplin studiat și clarificat în zilele lui Pavel.¹¹ Oricum, notează Davies, contribuția lui Pavel, la clarificarea conceptului este evidentă, pe coordonatele diferențierii între conștiința slabă și cea tare, a definirii ei ca având rol de judecător moral, nu numai al propriilor acte ci și ale altora (1 Cor 10.28-29), și a universalității ei (2 Cor 4. 2; Rom 2. 14-15).¹² Davies mai notează faptul că în epistolele ne-pauline din Noul Testament, termenul de conștiință este privit ca conștientizare a nevinovăției în comportamentul față de alții (1 Petru 2.19), dar și în relație cu Dumnezeu (Evrei 9.9, 14).¹³

Joel B. Green, notează că în Faptele Apostolilor apariția termenului de conștiință bună în două vorbiri ale apostolului Pavel (Fapte 23.1 și 24. 16), aceasta fiind rezultatul unui comportament conform cerințelor divine și o reflecție a unei relații corecte cu Dumnezeu.¹⁴ Autorul notează de asemenea apariția termenului de conștiință rea în epistola către Evrei având funcția de condamnare a unei persoane pentru păcatul ei, curățirea ei prin sângele lui Hristos, făcând posibilă slujirea lui Dumnezeu(10. 22).¹⁵ Au-

---

9 William D. Davies, "Conscience," în *The Interpreter's Bible Dictionary of the Bible, An Illustrated Encyclopedia*, Nashville, TN, Abingdon Press, 1991, 671.

10 Davies, *Conscience*, 674.

11 Davies, *Conscience*, 674-675.

12 Davies, *Conscience*, 675. Vezi și Everett F. Harrison, "Romans," în *The Expositor's Bible Commentary, New Testament*, Kenneth L. Barker, John R. Kohlenberger III (Eds.), Grand Rapids, MI, Zondervan 1994, 532. Harrison interpretează rolul universal al conștiinței din Romani 2, atât ca acuzator cât ca apărător.

13 Davies, *Conscience*, 676.

14 Joel B. Green, „Conscience,” în *Dictionary of the Later New Testament & Its Development*, Ralph P. Martin, Peter H. Davids (Eds.), Downers Grove, IL, InterVarsity Press, 1997, 241-242.

15 Green, *Conscience*, 242.

torul notează și faptul că în 1 Petru 3. 16 conștiința este bună atunci când certifică lipsa de vinovăție a unei persoane, fiind o conștiință conformă cu voia lui Dumnezeu,¹⁶

C.A Pierce, consideră că sensul conceptului de conștiință din Noul Testament, chiar dacă luat din gândirea popular greacă, este îmbogățit prin plasarea lui în contextul doctrinei despre Dumnezeu. Astfel, atributele sfințeniei și dreptății lui Dumnezeu, sunt exprimate în standardele Sale morale, care sunt baza judecății lui Dumnezeu. Aceste standarde morale sunt revelate în Hristos și oglindite în lucrarea divină în creația materială și în constituirea omului ca persoană responsabilă moral. În acest context Pierce consideră conștiința în Noul Testament poate fi privită ca reacția dureroasă a naturii umane împotriva încălcării limitelor, dar poate fi privită și ca aceea capacitate de a reacționa.¹⁷

La rândul lui Erwin Lutzer, definește conștiința ca aceea cunoaștere intrinsecă persoanei umane, fiind o o caracteristică universală.¹⁸ Iar pentru că conștiința poate fi condiționată, această condiționare poate avea atât efecte pozitive cât și negative și ca atare are o putere incredibilă,¹⁹ conștiința bună oferind posibilitatea de a face ceea ce este corect.²⁰ În aceeași ordine de idei, James Wm McClendon, Jr, consideră că:

... Dumnezeu a ordonat în așa fel lumea, încât a asculta de conștiința iluminată produce plăcere, a o nesocoti produce durere... Conștiința, în condiția noastră căzută, oricum, este o facultate imperfect. Deși impulsurile ei sunt totdeauna corecte și nu greșite, impulsul s-ar putea să nu fie

---

16 Green, *Conscience*, 242. Vezi și Michael E. Eaton, *The Branch Exposition of the Bible, A Preacher's Commentary of the New Testament*, Carlisle, Langham Global Library, 2020, 1086.

17 C. A. Pierce, *Conscience in the New Testament, A Study of Syneidesis in the New Testament in the Light of its Sources, and with Particular Reference to St. Paul: with some observations regarding its pastoral relevance today*, Robert Cunningh and Sons Ltd Longbank Works, 1955, 108. De asemenea, Robert Jewett, "Romans: A Commentary," în *Hermeneia, A Critical and Historical Commentary on the Bible*, Eldon Jay Epp (Ed.), Minneapolis, Fortress Press, 2007, 216.

18 Erwin W. Lutzer, *The Power of A Clear Conscience*, Eugene, OR, Harvest House Publishers, 2016, 8.

19 Lutzer, *The Power of A Clear Conscience*, 10. De asemenea, Anthony C. Thiselton, *The First Epistle to the Corinthians: A Commentary on the Greek Text*, Grand Rapids, MI, William B. Eerdmans Publishing Company, 2000, 640.

20 Lutzer, *The Power of A Clear Conscience*, 165.

simțit, sau simțit nu prea puternic. Chiar mai rău, conștiința căzută s-ar putea să eșueze în a discerne ceea ce este drept.²¹

În interpretarea lui Douglas Moo, conștiința este nu numai sursa normelor morale ci și mecanismul prin care se măsoară conformitatea cu o normă morală.²² Iar în accepțiunea lui Charles Talbert, în gândirea lui Pavel conștiința este atât vocea internă a moralității, o voce care poate condamna înaintea lui Dumnezeu sau poate confirma curăția vieții, precum și sediul convingerilor morale care fundamentează acțiunile în conformitate cu voia lui Dumnezeu.²³

Concluzii

A fost intenția acestei lucrări aceea de a explora modul în care câțiva specialiști ai Noului Testament, înțeleg semnificația conceptului de conștiință, în gândirea apostolului Pavel și în epistololele ne-pauline. La finalul acestei explorări, mai degrabă introductive decât exhaustive, reiese faptul că conceptul de conștiință în Noul Testament descrie un dat universal al omului, din partea lui Dumnezeu, în actul creație. Astfel, conștiința este abilitatea de a diferenția binele de rău și funcționează ca o voce morală în existența umană, ca un ghid moral în deciziile etice ale persoanelor și ca un judecător al acestor decizii. Ca atare, în Noul Testament, conștiința nu este infailibilă, ci condiționată de calitatea cunoașterii morale venite din revelația lui Dumnezeu și a răspunsului în ascultare venit din ascultarea persoanei umane de Cuvântul lui Dumnezeu. Astfel, o conștiință tare este definită ca fiind cadrată de acest gen de cunoaștere duhovnicească care vine din experiența unei relații reale și corecte cu Dumnezeu. Iar conștiința slabă este definită ca lipsindu-i acest gen de cunoaștere duhovnicească, realitate care poate conduce la blocaje sau derapaje. morale.

---

21 James Wm. McClendon, Jr, *Systematic Theology: Ethics*, Nashville, TN, Abingdon Press, 1986, 69.

22 Douglas Moo, "The Epistles to the Romans," în *The New International Commentary on the New Testament*, N E D B. Stonehouse, F. F. Bruce, Gordon D. Fee (Eds.), Grand Rapids, MI, William B. Eerdmans Publishing Company, 1996, 152.

23 Charles H. Talbert, "Romans," în *Smyth & Helwys Bible Commentary*, Alan R. Culpepper (Ed.), Macon, GO, Smyth & Helwys Publishing, 2002, 86.

Bibliografie:

- ✦ BAUER, Walter, DANKER, Frederick William ARNDT, William F. and GINGRICH, F. Wilbur (Eds.), *A Greek English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, Chicago: University of Chicago Press, 2000.
- ✦ BYRNE, Brendan, "Romans," în *Sacra Pagina Series, Volume 6*, Daniel J. Harrington (Ed.), Collegeville, Minnesota, Liturgical Press, 1996.
- ✦ DAVIES, William D., "Conscience," în *The Interpreter's Bible Dictionary of the Bible, An Illustrated Encyclopedia*, Nashville, TN, Abingdon Press, 1991.
- ✦ EATON, Michael E., *The Branch Exposition of the Bible, A Preacher's Commentary of the New Testament*, Carlisle, Langham Global Library, 2020, 1086.
- ✦ GREEN, Joel B., "Conscience," în *Dictionary of the Later New Testament & Its Development*, Ralph P. Martin, Peter H. Davids (Eds.), Downers Grove, IL, InterVarsity Press, 1997.
- ✦ GUNDRY – VOLF, Judith M., "Conscience," în *Dictionary of Paul and His Letters*, Gerald F. Hawthorne, Ralph P. Martin (Eds.), Downers Grove, IL, InterVarsity Press, 1993.
- ✦ HARRISON, Everett F., "Romans," în *The Expositor's Bible Commentary, New Testament*, Kenneth L. Barker, John R. Kohlenberger III (Eds.), Grand Rapids, MI, Zondervan 1994.
- ✦ JEWETT, Robert, "Romans: A Commentary," în *Hermeneia, A Critical and Historical Commentary on the Bible*, Eldon Jay Epp (Ed.), Minneapolis, Fortress Press, 2007.
- ✦ LADD, George Eldon, *A Theology of the New Testament*, Grand Rapids, MI, William B. Eerdmans Publishing Company, 1974.
- ✦ LUTZER, Erwin W., *The Power of a Clear Conscience*, Eugene, OR, Harvest House Publishers, 2016.
- ✦ MCCLENDON, Jr, James Wm., *Systematic Theology: Ethics*, Nashville, TN, Abingdon Press, 1986.
- ✦ MOO, Douglas, "The Epistles to the Romans," în *The New International Commentary on the New Testament*, N E D B. Stonehouse, F. F. Bruce, Gordon D. Fee (Eds.), Grand Rapids, MI, William B. Eerdmans Publishing Company, 1996.

- ✦ NASELLI Andrew David and CROWLEY, J. D., *Conscience: What It Is, How to Train It, and Loving Those Who Differ*, Wheaton, IL, Crossway, 2016.
- ✦ PIERCE, C. A., *Conscience in the New Testament, A Study of Syneidesis in the New Testament in the Light of its Sources, and with Particular Reference to St. Paul: with some observations regarding its pastoral relevance today*, Robert Cunningh and SonsLtd Longbank Works, 1955.
- ✦ TALBERT, Charles H., "Romans," în *Smyth & Helwys Bible Commentary*, Alan R. Culpepper (Ed.), Macon, GO, Smyth & Helwys Publishing, 2002.
- ✦ THISELTON, Anthony C., *The First Epistle to the Corinthians: A Commentary on the Greek Text*, Grand Rapids, MI, William B. Eerdmans Publishing Company, 2000.